

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Гулієвої Діани Олександрівни «Реалізація комунікативних
стратегій позитивної / негативної оцінки в англо-американській
неофіційній комунікації», Харків, 2018,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
за спеціальністю 10.02.04 – германські мови

Дисертаційне дослідження Д. О. Гулієвої пропонує опис виявлених конститутивних рис комунікативних стратегій позитивної й негативної оцінки, реалізованих в англо-американській неофіційній комунікації, змодельованих в американських ігрових фільмах і телесеріалах.

Покладений в основу дослідження когнітивно-комунікативний підхід до аналізу мови й мовлення, конкретизований в інтерсуб'єктивному розумінні і когніції, і комунікації, уможливив помістити комунікативні стратегії позитивної / негативної оцінки в контекст інтерсуб'єктивного акту як взаємодії комунікантів на чотирьох рівнях – перцептивному, афективному, когнітивному та волевиявному, а також розуміти відповідні цим стратегіям висловлення як вербальні й невербальні комунікативні дії на втілення комунікативних намірів суб'єктів комунікації, інтерпретованих адресатами на основі їх перцептивного, когнітивного, афективного та волевиявного досвіду.

Актуальність дослідження визначається двома факторами: методологією аналізу та об'єктом аналізу. Значущість об'єкта аналізу зумовлена тим, що оцінка та емоція є мотиваційним підґрунтям життєдіяльності людини. А когнітивно-комунікативна методологія аналізу, конкретизована інтерсуб'єктивним виміром, уможлиблює вирішувати пріоритетні завдання сучасного мовознавства, орієнтованого на вивчення мови й мовлення як комунікативної взаємодії людини з навколишнім

середовищем, з урахуванням перцептивних, когнітивних, афективних і волевиявних чинників, які й забезпечують цю взаємодію.

Об'єктом дослідження є комунікативні стратегії позитивної / негативної оцінки, втілені у вербальних та невербальних діях учасників англо-американської неофіційної комунікації, змодельованої в американських ігрових кінофільмах та телесеріалах. **Предметом дослідження** постають перцептивні, когнітивні, афективні та волевиявні чинники, що визначають комунікативні смисли вербальних і невербальних дій суб'єктів оцінки.

Мета роботи полягає у визначенні та описі конститутивних рис комунікативних стратегій позитивної та негативної оцінки, актуалізованих в англо-американській неофіційній комунікації, змодельованій в англо-американських ігрових кінофільмах та телесеріалах.

Обґрунтувавши інтерсуб'єктний вектор аналізу комунікативних стратегій позитивної й негативної оцінки в англо-американській неофіційній комунікації, автор дисертації ідентифікувала комунікативні стратегії позитивної та негативної оцінки, інвентаризувала вербальні засоби актуалізації аналізованих комунікативних стратегій, виокремила й описала невербальні засоби на їх актуалізацію та з'ясувала принципи їх взаємодії з невербальними засобами комунікації, а також встановила характеристики респонсивних дій адресатів комунікативних стратегій позитивної та негативної оцінки.

Теоретична значущість дослідження та **практична цінність** його результатів забезпечені поєднанням можливостей структурної та когнітивно-комунікативної парадигм лінгвістики, що й уможливило здійснити комплексний аналіз комунікативних стратегій позитивної та негативної оцінки. З'ясування конститутивних рис англо-американської неофіційної комунікації та встановлення вербальних і невербальних засобів актуалізації комунікативних стратегій позитивної / негативної оцінки і принципів їх взаємодії є внеском в теорію комунікації; обґрунтування поняття

інтерсуб'єктного акту оцінки та побудова його моделі розвиває когнітивний аналіз комунікації; розмежування комунікативних намірів суб'єктів комунікативних стратегій негативної оцінки є внеском у лінгвістичну аксіологію.

Достовірність результатів дослідження забезпечується і репрезентативністю корпусу фактичного матеріалу, дібраного з 25 американських ігрових кінофільмів та телесеріалів (5890 діалогічних обмінів, що містять висловлення оцінки: 2821 позитивної та 3069 негативної), і несуперечливою теоретичною схемою аналізу фактичного матеріалу.

Наукова новизна здійсненого дослідження забезпечена таким його результатом: вперше обґрунтовано поняття інтерсуб'єктного акту оцінки як одиниці аналізу комунікативних стратегій позитивної / негативної оцінки з урахування і лінгвального, і екстралінгвального контекстів їх актуалізації; побудовано модель розгортання інтерсуб'єктного акту оцінки в англо-американській неофіційній комунікації; створено таксономію комунікативних стратегій позитивної / негативної оцінки за різнорідними критеріями – це, зокрема, мотиви / наміри суб'єкта, підстави оцінки та вектор інтеракційної скерованості стратегії; встановлено принципи взаємодії вербальних і невербальних комунікативних дій в актуалізації оцінних комунікативних смислів; виявлено характеристики респонсивних дій адресатів комунікативних стратегій позитивної / негативної оцінки. Наукова новизна дослідження повністю відображена у положеннях, що виносяться на захист.

Проблематика дисертації відповідає профілю досліджень, які проводяться на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна у межах **наукових тем** «Когнітивно-дискурсивні дослідження мови та перекладу» (номер державної реєстрації 0114U004320) та «Еколінгвістичний підхід до аналізу іноземних мов та їх навчання в українських вишах» (номер державної реєстрації 0118U002092).

Структура роботи логічна й обґрунтована. Композиція чотирьох розділів, підрозділів і пунктів дисертації відповідає послідовності вирішуваних у ній завдань і повністю їх розкриває. У першому розділі дисертації встановлюються конститутивні ознаки англо-американської неофіційної комунікації як контексту актуалізації комунікативних стратегій позитивної/негативної оцінки та надається визначення поняття комунікативної стратегії оцінки. У другому розділі роботи обґрунтовується релевантність матеріалу дослідження, встановлюються й описуються одиниці та методичні процедури аналізу, з'ясовуються критерії ідентифікації та класифікації комунікативних стратегій позитивної/негативної оцінки. У третьому розділі роботи виявляються конститутивні риси схвалення, похвали, компліменту та лестощів. У четвертому розділі дисертації встановлюються конститутивні риси несхвалення, осуду, критики та знецінення. Усі теоретичні положення дисертації обґрунтовані, чітко й логічно викладені та достатньо проілюстровані конкретними прикладами, кожний з яких детально описаний. Висновки до кожного розділу, а також загальні висновки коректно й обґрунтовано узагальнюють отримані результати, унаочнені рисунками, поданими в Додатках.

Основні положення та результати дослідження відбито у 7 одноосібних статтях, у т.ч. 6 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у закордонному спеціалізованому виданні, та тезах 3 доповідей на наукових конференціях.

Разом з тим, рецензована дисертаційна робота має деякі неточності та погрішності змістового і формального характеру.

1. Стосовно змісту дисертації:

- на сс. 40 і 41 у поясненні кінесичних компонентів комунікації такесичні компоненти віднесені до кінесичних, а також стверджується, що жести, потрактовані як мова тіла, є більш інформативними ніж міміка, що вочевидь виводить міміку поза межі поняття «мова тіла». Бажано було б уточнити підстави об'єднання кінесици і такесици, а також що саме мається на увазі під «мовою тіла», адже за В. І. Шаховським, людина має дві мови: мову слів і мову тіла, до якої

відносять і кінесику (жести, міміка і рухи тіла або його частин), і такесику, і проксемику;

➤ на с. 45, де йдеться про типологію емоцій, згадуються базисні (первинні) емоції, до яких віднесені такі чотири, як страх, радість, гнів і печаль. Хотілося б дізнатися, чому до цього переліку не включені такі емоції, як інтерес, подив, горе, відраза, зневага, сором і провина, які зазвичай вважаються базовими (див. наприклад, К. Ізард);

➤ з огляду на те, що такі комунікативні стратегії позитивної оцінки, як схвалення і похвала розмежовані у дисертації за мотивацією: схвалення умотивоване лише прагненням висловити схвальну оцінку певного об'єкта, а похвала умотивована не лише потребою визнати досягнення, а й підтримати об'єкта похвальної оцінки, хотілося б уточнити, чому висловлення мовця у прикладі 52 (с. 148) потрактоване як похвала, а не як схвалення.

2. Стосовно форми дисертації:

➤ у тексті дисертації курсивом слід вирізняти не лише ілюстративний матеріал англійською мовою, а й усі слова і словосполучення англійською мовою (сс. 26, 27, 30, 31, 32, 34, 36, 46, 55, 59, 70, 83, 119, 120, 144, 155, 163, 171, 185, 197, 206);

➤ уживання словосполучення «там само» як замісника цифрового посилання на джерело зазвичай використовується в межах однієї сторінки, без перенесення на наступну сторінку (сс. 30, 41, 44, 67, 77, 90);

➤ у тексті дисертації зустрічаються русизми («у відповідності з постулатами», замість «у відповідності до постулатів» (сс. 36, 169), «виділяти» замість «вирізняти», «розрізняти» або «розмежовувати» (сс. 97, 184), «бувший» замість «колишній» (сс. 132, 148), «спішити» замість «поспішати» (с. 197);

➤ у посиланнях на рисунки (сс. 70, 97, 114, 119, 171) слід було б зазначити, що вони подані у Додатках; на останній додаток (додаток В) посилання у тексті дисертації відсутнє;

➤ текст роботи має окремі похибки друку (сс. 61, 69, 76, 98, 119, 157, 160, 162, 192), пунктуаційні (сс. 16, 157) та стилістичні погрішності (сс. 28, 61, 80, 98, 106, 158).

Разом з тим, вищевикладені зауваження і побажання жодним чином не знижують загальну позитивну оцінку результатів проведеного дослідження, яке є закінченим, самостійним і таким, що вирішує наукову проблему реалізації комунікативних стратегій позитивної / негативної оцінки в англо-американській неофіційній комунікації.

У результаті вирішення конкретних завдань уточнені принципи дослідження англо-американської неофіційної комунікації; обґрунтований інтерсуб'єктний вектор аналізу комунікативних стратегій позитивної / негативної оцінки в англо-американській неофіційній комунікації; ідентифіковані комунікативні стратегії позитивної / негативної оцінки на основі врахування мотивів / намірів суб'єкта, підстав оцінки, а також вектору інтеракційної скерованості стратегії; інвентаризовані вербальні засоби актуалізації комунікативних стратегій позитивної / негативної оцінки та встановлені їх комунікативні смисли; виокремлені й описані невербальні засоби актуалізації комунікативних стратегій позитивної / негативної оцінки та виявлені їх комунікативні смисли; з'ясовані принципи взаємодії вербальних і невербальних засобів в актуалізації комунікативних стратегій позитивної / негативної оцінки; встановлені характеристики респонсивних дій адресатів комунікативних стратегій позитивної / негативної оцінки. Поставлена мета дослідження успішно досягнута. Автореферат і публікації повною мірою відповідають змісту дисертації, яка оформлена згідно з чинними вимогами МОН України до кандидатських дисертацій з філології.

Таким чином, детальне знайомство з текстом представленої до захисту праці, авторефератом і фаховими публікаціями дає всі підстави вважати, що дисертаційне дослідження «Реалізація комунікативних стратегій позитивної / негативної оцінки в англо-американській неофіційній комунікації» відповідає «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженому постановою КМУ № 567 від 24.07.2013 зі змінами згідно з Постановами КМУ

№ 656 від 19.08.2015 та № 1159 від 30.12.2015, а її автор – Гулієва Діна Олександрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови.

Кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
та методики навчання англійської мови
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
10.12.2018

В. Ф. Велівченко

Підпис засвідчую:

проректор з наукової, інноваційної
та міжнародної діяльності,
доктор історичних наук, професор

С. В. Корновенко

Відрук одержано 14. 12. 2018р.

Внешній секретар спеуради Мр. Т.Т. Мрозюк